

Théâtre de la Tempête

Rêves de Kafka

van Enzo Cormann

Regie: Philippe Adrien

Dramaturgie: Dominique Boissel

Frascati

23 en 24 juni 1986 | 21.00 uur

Théâtre de la Tempête

Rêves de Kafka

Bewerking: Enzo Cormann
Regie: Philippe Adrien
Dramaturgie: Dominique Boissel

Geluid: Ivan Blanlœil
Belichting: Jean Kalman
Decor en kostuums: Morando Bellandi
Requisieten: Martine Belloc
Fotografie: Betty Raffaelli

Spelers

Joël Adam
Arnaud Carbonnier
Patrick Catalifo
Pierre-Alain Chapuis
Dominique Gras
Patricia Jeanneau
Nathaly Joly
Magali Magne
MarieLaure Moulinier
Léon Napias
Anne Pekoslawska
Ariane Pick
Jacques Verzier
Lisa Wurmser

'Rêves de Kafka' – 'Kafka's dromen'

Een van de vormkeuzes voor deze bewerking is geweest om van het personage van de dromer Kafka een soort dubbelganger in spiegelbeeld te creëren, Joseph K. Dit om zoveel mogelijk de vele gezichtspunten weer te kunnen geven, die karakteristiek zijn voor de wereld van de dromer. De tekst is samengesteld uit korte fragmenten uit het oeuvre van Kafka, vooral uit het *Dagboek* en de *Fragmenten, verhalen en briefwisselingen*. Verder een aantal losse fragmenten uit het toneelstuk *Das Weite Land* van Arthur Schnitzler, waarvan de opvoering stof leverde voor een van Kafka's belangrijkste dromen. Gedurende de hele dialoog duiken flarden van deze droom op, alsof deze eerste droom op listige wijze binnendringt in alle volgende dromen. Voorts bestaat de tekst uit originele stukken, vaak ontstaan uit en gevoed door improvisatie van de acteurs en die geen ander doel dienen dan het woord te verlenen aan alle babbelzieke personages die de dromen van de Praagse schrijver bezoeken, maar waarvan ons slechts zeer spaarzaam de woorden worden onthuld. Het verlangen om niet te verzanden in de pastiche heeft ons er zo nu en dan toe gebracht ons te verlaten op deze fantasie, die de kenners en liefhebbers van het werk van Franz Kafka ons hopelijk zullen willen vergeven. Tenslotte willen we hier graag Oscar Fessler bedanken voor zijn waardevolle adviezen voor het gebruik van het jiddisch.

E.C., P.A., D.B.

Fragment uit dagboek Franz Kafka

19 november. Zondag. Droom:

In de schouwburg. Voorstelling van 'Das weite Land' van Schnitzler, bewerkt door Utitz. Ik zit helemaal vooraan, denk dat ik op de eerste rij zit, tot ten slotte blijkt, dat het de tweede is. De rugleuning is naar het toneel toegekeerd, zodat men de toeschouwersruimte gemakkelijk kan zien, het toneel pas door zich om te draaien. De auteur is ergens in de buurt, ik kan mijn ongunstig oordeel over het stuk, dat ik klaarblijkelijk al ken, niet voor mij houden, maar voeg eraan toe dat het derde bedrijf geestig moet zijn. Met dit 'moet' wil ik zeggen dat ik, als er over de goede gedeelten gesproken wordt, het stuk niet ken en mij op van-horen-zeggen moet verlaten; daarom herhaal ik deze opmerking nog eens, niet alleen voor mijzelf. Toch wordt er door de anderen geen notitie van genomen. Om mij heen is een geweldig gedrang, iedereen schijnt in zijn winterkleden te zijn gekomen en neemt daardoor geweldig veel plaats in. Mensen naast mij, achter mij, die ik niet zie, spreken mij aan, wijzen mij op nieuw aangekomenen, noemen de namen. In het bijzonder word ik opmerkzaam gemaakt op een echtpaar dat zich langs een rij stoelen wringt. De vrouw heeft een donkergeel, mannelijk gezicht met een lange neus en bovendien, in zoverre men het in het gedrang kan zien, draagt zij mannenkleden; naast mij staat buitengewoon ontspannen de acteur Löwy, die evenwel helemaal niet op de echte lijkt. Hij voert een opgewonden gesprek, waarin het woord 'principium' zich herhaalt, ik verwacht voortdurend de woorden 'tertium comparationis', maar ze komen niet. In een loge op de tweede rang, eigenlijk in een hoek van de galerij, staat de derde zoon van de familie Kisch, in een fraaie geklede jas waarvan de panden zijn uitgespreid. Hij zit achter zijn moeder en praat de zaal in. Het gesprek van Löwy heeft met dit gesprek te maken. Kisch wijst onder andere op een plek boven in het doek en zegt, daar zit de Duitse Kisch, waarmee hij mijn schoolkameraad bedoelt, die germanistiek heeft gestudeerd. Als het scherm opgaat en de schouwburg donker begint te

worden en Kisch in ieder geval zal verdwijnen, gaat hij om dit duidelijk te maken met zijn moeder de galerij op. Hij verdwijnt weer met al zijn armen, jaspanden en benen uitgespreid. Het toneel ligt wat lager dan de zaal, men kijkt naar beneden, met de kin op de rugleuning. Het decor bestaat voornamelijk uit twee lage, dikke pilaren in het midden van het toneel. Er heeft een feestmaaltijd plaats, waaraan meisjes en jongemannen deelnemen. Ik zie weinig, want hoewel bij het begin van het stuk veel mensen juist uit de eerste rijen zijn verdwenen, klaarblijkelijk achter de coulissen, belemmeren de achtergebleven meisjes, met grote, platte over het algemeen blauwe hoeden, die over de hele bank heen en weer schuiven, het uitzicht. Een kleine jongen van een jaar of vijftien zie ik bijzonder duidelijk op het toneel. Hij heeft droog, rechtgeknipt haar met een scheiding in het midden. Hij weet niet eens hoe hij zijn servet over zijn dijbenen moet leggen, moet hiervoor opletend om zich heen kijken terwijl hij in dit stuk een man van de wereld speelt. Als gevolg van deze observatie heb ik geen groot vertrouwen meer in dit gezelschap. Op het toneel wacht men nu op verscheidene nieuwelingen, die uit de eerste rijen van het publiek op het toneel klimmen. Het stuk is echter niet goed ingestudeerd. Zo komt bijvoorbeeld de actrice Hackelberg juist op, een acteur, deftig in zijn fauteuil geleund, spreekt haar aan met 'Hackel?', beseft nu zijn fout en verbetert die. Nu komt er een meisje aan dat ik ken (ik geloof dat zij Frankel heet), zij klimt precies op mijn plaats over de leuning. Haar rug is, als zij eroverheen stapt, helemaal bloot, de huid niet erg schoon, op haar rechterheup is zelfs een opengekrabde bloederige plek, zo groot als een deurknop. Maar ze speelt, als ze zich dan op het toneel omdraait en daar met een schoon gezicht staat, heel goed. Nu moet een zingende ruiter in galop uit de verte komen, een piano imiteert het hoefgetrappel, men hoort het naderende, stormachtige gezang, eindelijk zie ik ook de zanger, die om het gezang het natuurlijk aanzwellend effect van het snel naderbijkomen te geven, boven over de galerij naar het toneel rent. Hij is nog niet bij het toneel, ook zijn gezang is nog niet aan het eind gekomen, en toch heeft hij

reeds het grootste volume bereikt, ook de piano kan niet nog duidelijker de kletterende hoeven imiteren. Daarom geven ze het beiden op en de zanger komt rustig zingend aanwandelen, alleen maakt hij zich zo klein dat alleen zijn hoofd over de rand van de galerij uitsteekt, zodat men hem niet zo duidelijk ziet.

Daarmee is het eerste bedrijf afgelopen, maar het doek valt niet, ook de zaal blijft donker. Op het toneel zitten twee critici op de grond te schrijven met hun rug tegen een decor leunend. Een dramaturg of een regisseur met een blond sikje komt het toneel opspringen, in de vlucht strekt hij zijn hand nog uit voor een aanwijzing, in zijn andere hand heeft hij een tros druiven, die eerder bij het feestmaal op een fruitschaal lag, en eet ervan.

Weer naar de zaal gekeerd zie ik, dat zij met gewone petroleumlantaarns verlicht is die zoals op straat op gewone kandelaars zijn gezet en nu natuurlijk maar heel flauw branden. Plotseling vlamt het licht in zo'n lantaarn op en een brede stroom vonken valt op de toeschouwers, die op het oog onontwarbaar zijn en een massa, zwart als aarde, vormen. Een heer rijst uit deze massa op, loopt er letterlijk overheen naar de lantaarn, wil klaarblijkelijk de zaak in orde brengen, kijkt eerst omhoog naar de lantaarn, blijft er een poosje naast staan en als er niets gebeurt, gaat hij rustig weer naar zijn plaats, waar hij wegzinkt. Ik vereenzelvig mij met hem en buig mijn gezicht in het zwart.

Deze voorstelling kwam mede tot stand in samenwerking met l'Association Française d'Action Artistique.

Uitgave: Stichting Holland Festival
Kleine - Gartmanplantsoen 21
1017 RP Amsterdam
Tel: 020 - 27 65 66
Telex: 11218 HFAUB
Telefax: 020 - 25 31 40
Telegramadres: Festival Amsterdam

Bestuur:

F. Becht, voorzitter
mr. H.J. Jong, penningmeester
mr. G. Korthals Altes
drs. J.W. Schrofer
dr. L. Ginjaar
dr. L.J.C.M. Le Blanc
Mr. E.L.L. de Wilde

Directie/muziek: Ad 's-Gravesande

Theater: Arthur Sonnen

Dans: Marc Jonkers

Produktieleiding: Elza Heijman

Productie: Joël Bons, Sigi Giesler, Just Smits,
Monica van Steen, Gwenoële Trapman,
Willem Trommels, Josée Voormans, Oscar Wibaut,
Karin IJzermans

Secretariaat: Mieke Coenemans, Karin Köhler,
Tineke van Manen, Alma Netten, Ivonne Valk

Administratie: Karin Boef

Pers & Publiciteit: Irene de Groot,
Carla Hazewindus- Schipper, Hubert van der Kleij,
Babs van Overbeek, Harriët Rotshuizen, Hans Smit,
Anne Werthiem - Tolk

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door het
Prins Bernhard Fonds

Fotograferen verboden

